

KOMPLETTERANDE KULTURHISTORISKT UNDERLAG
BRÄDSTAPELN 13

2015-01-07

BRÄDSTAPELN 13

Kompletterande kulturhistoriskt underlag

Utfört av:

Martin Lagergren
Byggnadsantikvarie
Certifierad sakkunnig kontrollant av kulturvården, KUL 2

Tyréns AB

Innehåll

Inledning	4
Antikvariskt underlag från 2009	5
Kompletterande historik	6
Fastighetens uppbyggnad	10
Interiör beskrivning	17
Kompletterande beskrivning av exteriör och gårdsutrymmen	28
Känslighets- och tålighetsanalys	33

Inledning

Bakgrund

Detta kulturhistoriska underlag är framtaget av Tyréns AB på uppdrag av Gamla Livförsäkrings AB SEB Trygg Liv som är fastighetsägare till Brädstapeln 13.

Sedan flera år pågår studier att utveckla kvarteret Brädstapeln. Flera lösningar har studerats för Brädstapeln 16 och även Brädstapeln 13 inkluderas nu i pågående detaljplanearbete.

I tidigare skede togs Antikvariskt underlag inför planering och projektering 2009-10-26 "Trygg-Hansa huset" Brädstapeln, 13, 15, 16 fram i ett samarbete mellan Per Nelson Byggnadsvårdsbyrå (genom Per Nelson) och White (Anna Reuter Metelius).

När en förnyad process tog sin början under 2014 efterfrågade Stockholms stadsbyggnadskontor ett kompletterande kulturhistoriskt underlag. Tyréns gjorde bedömningen att 2009 års underlag är väl genomarbetat och till största delen ännu aktuellt. Det beslutades att det kompletterande underlaget som togs fram inte ska ersätta det tidigare underlaget utan istället bredda det.

Stadsbyggnadskontoret poängterade vikten av att på ett neutralt sätt beskriva fastigheten, både in- och utvändigt. Det befintliga antikvariska underlaget hade fokuserat mer på historik och kulturhistorisk värdering än på beskrivning. Detta gäller särskilt interiören. Stadsbyggnadskontoret har också efterfrågat en känslighets- och tålighetsanalys inför kommande förändringsarbete.

När nu även Brädstapeln 13 inkluderas i detaljplanearbetet görs samma bedömning och föreliggande rapport utgör motsvarande underlag som tagits fram för Brädstapeln 16.

Upplägg

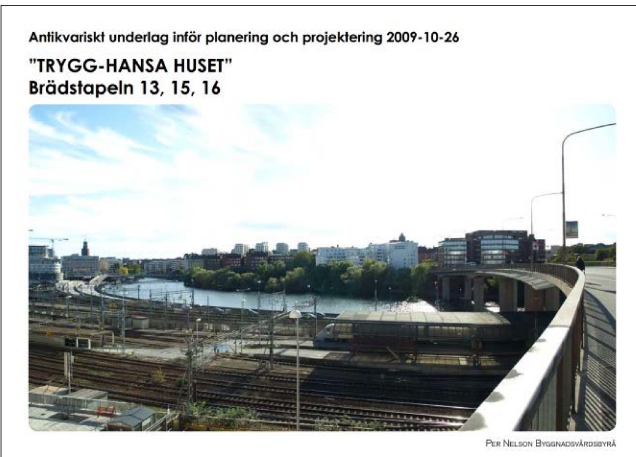
Rapporten inleds med kommentarer till 2009 års antikvariska underlag.

Därpå följer ett kapitel som är ett tillägg till historikdelen i 2009 års rapport. Historiken kompletteras med att byggnadens ursprungliga och nuvarande disposition presenteras på ritningar och i text.

En beskrivning av byggnadens, exteriör, interiör och planterade delar av fastigheten följs sedan av känslighets- och tålighetsanalysen.

Utsnitt ur Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringskarta.

Antikvariskt underlag från 2009

Det antikvariska underlaget från 2009 togs fram på uppdrag av Trygg-Hansa inför detaljplanering och projektering.

Rapporten på 45 sidor går igenom kulturhistorisk klassificering och skydd kopplat till den. Vidare ges en områdeshistorik för Östra Kungsholmen. Historikkapitlet vad gäller Trygg-Hansahuset är kort och koncist. De ändringar som gjorts sedan byggnaden uppfördes är mer summariskt behandlade.

Trygg-Hansahusets roll i stadsbilden diskuteras före byggnadsbeskrivningen. Beskrivningen är väl genomförd vad gäller exteriör och gården men interiören beskrivs i stort sett endast genom fotografier. Norra delen av fastigheten beskrivs ytterst kortfattat. För byggnadens och gårdens konstnärliga utsmäckning redogör rapporten på ett bra sätt.

I kapitlet *Kulturvärden* görs en kulturhistorisk värdering som mynnar ut i en precisering av ett antal karaktärsdrag värda att värna vid ombyggnad och förtätning.

Aktualitetsförklaring

Rapporten från 2009 är på det hela taget ännu aktuell. Ägandebilden i kvarteret har dock ändrats. Vissa invändiga ändringar har gjorts inom Brädstapeln 16.

Behov av komplettering

- **Historik.** Det är angeläget att förtydliga hur processen bakom byggnadens ursprungliga disposition såg ut. Skiss- och projekteringsstadiet var mycket omfattande i både tid och arbete och det är inför den framtida utvecklingen av fastigheten av vikt att förstå hur byggnaden var tänkt att fungera.
- **Exteriörbeskrivning.** Det s.k. Skeppet, den långsträckt byggnadskroppen med gavel mot Fleminggatan är något summariskt beskriven.
- **Invändig beskrivning.** Den invändiga beskrivningen behöver utökas. För Brädstapeln 13 finns i det befintliga underlaget ingen invändig beskrivning.
- **Känslighets- och tålighetsanalys.** Efter att ha kartlagt hur byggnaden ursprungligen planerades, hur den förändrats och vilka egenskaper den har idag kan en redovisning av vilka delar av fastigheten som är känsliga för förändring och vilka som är mer tåliga vara ett användbart underlag för förändrings- och förvaltningsarbete.

Kompletterande historik

När Trygg-Hansa själva presenterade sitt kontorshusbygge 1978 i boken *Ett fagert hus i en godan stad* (förf. Sigvard Karlström) valde man att istället för att främst belysa byggnaden istället fokusera på processen som mynnat ut i den nya konstorsfastigheten. Ambitionen var att dokumentera det företagsdemokratiska arbete som gjorde projektet till det kontorshusbygge i landet som dittills haft den mest omfattande dialogen mellan bygglledning och personalen som skulle arbeta i huset.

Så fort fusionen mellan försäkringsbolagen Trygg och Hansa var genomförd 1970 intensifierades planerna på ett nytt kontorshus. Man såg det som absolut nödvändigt att bygga ett nytt hus för att stärka samhörigheten mellan medarbetarna. Eftersom bolagen genomgått fusioner även tidigare var de anställda spridda på inte mindre än 14 kontor i centrala Stockholm. Kontorshuskommittén som tillsattes för att utreda och genomföra bygget fick inte mindre än tre personalrepresentanter.

Byggnaden som medel att utveckla företaget

Företagsledningen ville med kontorshusbygget slå flera flugor i en smäll. Själva planerings- och projekteringsprocessen var, liksom kontorshuset självt om det utformades på rätt sätt, viktiga medel och motorer för att rationalisera och förnya arbetet inom företaget. Man insåg att personalstyrkan inte skulle öka i antal inom överskådlig tid och att dataterminaler skulle ta över en betydande del av arbetet framöver. Samtidigt var man delvis fast i ett föråldrat upplägg där många högre tjänstemän hade egna sekreterare. Genom att bygga det nya huset på rätt sätt skulle nya arbetsformer, såsom arbeten i grupp eller projekt, effektivisera och utveckla företaget.

Flexibiliteten framför allt

Kvarteret Brädstapeln valdes till sist framför bl. a. Galleriankvarteret (kv. Trollhättan) och Salénhuset (kv. Oxen större) för att det medgav den högsta graden av frihet i dispositionen. Ledningen räknade med att företaget skulle bli kvar i det nya huset en bra bit in på 2000-talet och i ledningens perspektiv var kontorshusets flexibilitet den kanske viktigaste kvaliteten att beakta och bevaka. Byggnaden skulle kunna ta hand om förändringar i hur man arbetade och om lokalbehovet minskade skulle man lätt kunna hyra ut ytor till externa hyresgäster. Även tankar på att i framtiden kunna avyttra fastigheten fanns med från början.

Hur förankrar man kontorslandskapet?

Kontorshuskommittén skulle förankra dessa tankar hos personalen. Man hade ingen lätt uppgift. I det antikvariska underlaget från 2009 beskrivs hur man ansträngde sig för att låta personalen vara med och ställa krav och tycka till om både motionsanläggning och den enskilda arbetsplatsen.

En fråga kom dock att överskugga alla andra och gav upphov till stort missnöje och misstro bland många anställda. Storrumskontoret eller kontorslandskapet blev en stridsfråga som stöttes och blöttes i flera år. Kommittén med arkitekterna Anders Tengbom och Stefan Salamon i spetsen var övertygade om att kontorslandskapet var framtidens arbetsplats. Tengboms var verkligt erfarna kontorshusbyggare och de kände ett starkt engagemang i att utveckla kontoret som arbetsplats.

Tengboms och andra förespråkare framhöll det orimliga i att ha flera kilometer omänskliga korridorer med cellkontor. De ville till varje pris undvika att bygga en traditionell kontorskasern. Man kopplade landskapet till en pågående demokratiseringsprocess i samhället och påvisade hur

skolbarnen redan jobbade i grupper och team. När de senare kom ut på arbetsmarknaden skulle de inte acceptera att sitta i cellkontor. Gruppdynamik och ökad jämställdhet skulle istället frodas i väl utformade landskap. Landskapen innebar "att arbeta och leva tillsammans".

Försäkrings AB Tryggs hus vid Humlegården var en av de fastigheter som lämnades till förmån för Brädstapeln. Bild i Stockholmskällan.

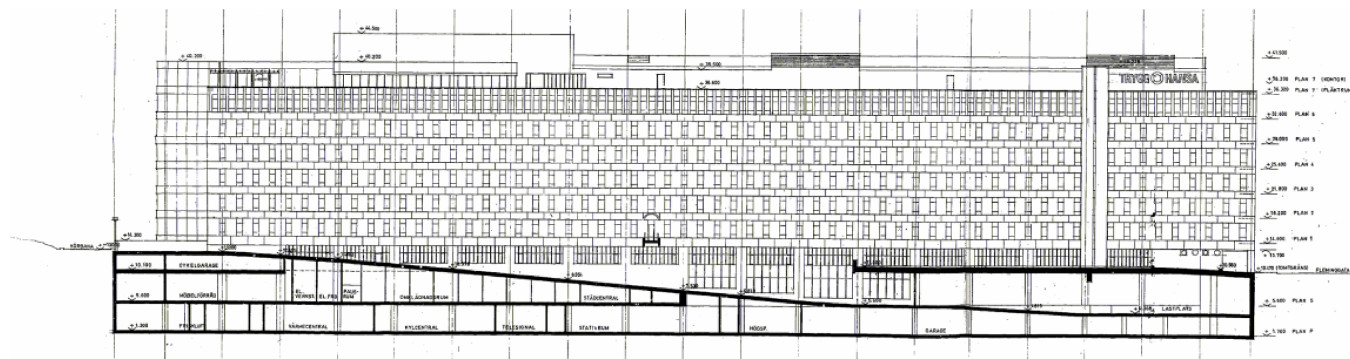
Men motståndet mot kontorslandskapet bland de anställda var kompakt. Frågan var uppe till diskussion i dagspressen och det riktades kritik mot flera nya projekt med landskap. De anställda på PK-banken som vid samma tid byggde sitt nya hus vid Kungsträdgården röstade ned kontorslandskapet till förmån för cellkontor.

I leden på Trygg-Hansa framfördes åsikter som att man i landskap skulle "slitas ut som massmänniskor och förlora sitt sociala värde". Man hittade alla tänkbara argument mot landskapet, däribland risker för allergier och smittor. Tjänstemän som hade haft eget rum och kanske även personlig sekreterare skulle nu flyttas ut bland tiotals kollegor. Anställda som hade uppgifter som krävde särskild koncentration befarade att arbetet skulle bli lidande av en ny miljö fylld med störande inslag.

Arkitekterna och kommittén var medveten om utmaningarna med landskapet och gjorde sitt yttersta för att utforma dem så att missnöjet skulle försvinna. Viktiga var de s.k. 4L-kvalitéerna (ljus, luft, layout) som beskrivs i det antikvariska underlaget från 2009. Med hjälp av mattor, gardiner, skärmar, färger och blommor skulle man efterlikna hotellfoajéns stimulerande atmosfär. Arbetsplatserna skulle placeras så att ingen skulle behöva gå bakom eller igenom någon annans plats. Kraven att antalet konferensrum och tysta rum för koncentration skulle bli tillräckligt många var också viktigt att tillmötesgå.

Följden av den långa och hetsiga diskussionen om landskapet medförde också att antalet cellkontor blev betydande och nådde det maxantal som kommittén tänkt sig. De som hade arbetsuppgifter med inslag av sekretess, kundhänsyn eller specifikt självständiga arbetsuppgifter bereddes plats i egna rum och man tog även socialmedicinska hänsyn.

Även om antalet cellkontor blev fler än vad ledningen och kommittén önskat sig hade man uppnått sin flexibilitet. Samtliga ytor som upptogs av cellkontor var möjliga att bygga om till storrum eller landskap när tiden var mogen.

Fasad mot väster och sektion som visar de omfattande ytorna under mark. Ritning i Stockholms stadsbyggnadsnämnds arkiv.

Cityprojekt i miniatyr

När det gäller fastighetens historik är det också angeläget att belysa kvarterets disposition i stort. Arkitekt Anders Tengbom var redan i mitten av 1960-talet då man började skissa på projektet bestämd på en punkt: Det fick inte bli en mur av kontorshus längs kvarterets kanter och en sluten gård i mitten. Arkitekterna ville luckra upp kvarteret och i någon form göra det tillgängligt för allmänheten.

Tengbom var en av landets mest framstående arkitekter och hade en viktig roll i det omvälvande cityprojektet i Stockholm. Han fick i uppdrag att rita flera tongivande hus såsom andra Hötorgsskrapan, Götabankens hus vid Sveavägen, Ingenjörshuset vid Malmskillnadsgatan samt ytterligare ett par kontorshus vid Birger Jarlsgatan och Regeringsgatan. Dessutom var han en av upphovsmännen till ett uppmärksammat förslag till stadsplan för Nedre Norrmalm.

I city tillämpades konsekvent ett omfattande underjordiskt byggande. Under vad som uppfattas som marknivå finns inte bara tunnelbana och biltunnlar utan enorma ytor för garage, godshantering i s.k. far, lager, butiker och tekniska utrymmen.

Genom att gräva sig ned flera våningar och i underjorden bygga i hela kvarterets utsträckning samt under gatorna vanns en effektiv logistik, stora lokaler som inte krävde dagsljus och en frihet att forma kontorsvolymerna ovan mark med goda dagsljusförhållanden. Det skapades också möjligheter att bygga terrasser som var tillgängliga för allmänheten.

Detta modernistiska sätt att bygga i olika nivåer och utnyttja underjorden tog Tengbom med sig till Kungsholmen. Kvarteret schaktades ut i hela sin storlek i två plan med rejält tilltagen takhöjd. Likt i city förlades skrymmande funktioner och en effektiv hantering av gods till de underjordiska ytorna. Garagenedfarten och lastkajen har så väl tilltagna dimensioner att de påminner om de stora faren i city. Här gavs också plats för en väl tilltagen motionsanläggning.

På ett sätt som saknar motsvarighet skapades också högkvalitativa miljöer på det översta av de två underjordiska planen. Genom nedsänkta, omsorgsfullt utformade gårdar och ljusschakt fördes dagsljus in på betydande ytor som på så sätt kunde utnyttjas som mer kvalificerade arbetsmiljöer. Hit kunde också personalmatalen och utbildningsavdelningen förläggas. Genom detta angreppssätt kunde kontorsytorna maximeras i byggnadskropparna ovan jord och de kunde skräddarsys för sin funktion.

Specifikt för Brädstapeln 13

Trygg-Hansa bedömde redan under projekteringen att de sannolikt inte skulle behöva alla de ytor som tillskapades i projektet. Även i långsiktiga prognoser såg man att personalstyrkan inte skulle öka utan arbetet skulle effektiviseras genom bl. a. ökad användning av datorer.

Tankar på att hyra ut delar av byggnadskomplexet fanns tidigt. Företaget kunde avvara stora delar av Skeppet. Det skulle inte fungera med uppsplittrade avdelningar.

Bottenvåningen med sin goda kontakt med gården utanför disponerades dock till största delen av Trygg-Hansa. Den interna servicen och personalvården var omfattande och i Skeppets bottenvåning fanns en stor sjukvårdsmottagning och bank, resebyrå, frisör och personalbutik. Här fanns även ett bemannat bibliotek.

I gaveln mot Fleminggatan hyrdes en lokal ut till ett postkontor med kassa och postboxar.

Utöver servicen i bottenvåningen rymde Skeppet påfallande lite av de speciallokaler som storföretaget behövde. Styrelserum, hörsal och konferensanläggning samt motionslokaler placerades i anslutning till muttrarna eller under gården.

Representationslokalerna högst upp i byggnaden förlades till Skeppets norra del och rymts idag därmed i huvudsak inom Brädstapeln 16.

En lång vacker vägg

I skisskedet på 1960-talet skulle även dagens Brädstapeln 13 vara uppbyggd av mångkantiga muttrar. Hade detta realiserats skulle hela anläggningen haft en gemensam gestaltning. När dessa tankar övergavs och det beslutades att västra delen av fastigheten skulle byggas med ett "traditionellt" långsträckt kontorshus hade arkitekterna ett gestaltningsmässigt problem att lösa. Tengboms hade ambitionerna att bryta upp kvarteret och ville egentligen inte bygga husen som murar längs kvarterets kanter. Istället fick de nu en nära 150 meter lång volym att arbeta med. Långa repetitiva fasader var dock inget som var främmande för modernismens arkitekter, tvärtom. Det gigantiska kontorsprojektet Garnisonen på Östermalm projekterades under 1960-talet och stod färdigt 1972 med en 347 meter lång, enhetlig aluminiumfasad mot Karlavägen.

Att sluta kvarteret mot väster ter sig också mer logiskt mot bakgrund av att en sexfilig stadsmotorväg, Rådmansleden, planerades längs fastigheten.

Tengboms kunde förstås inte neka till att skeppets längd gav projektet en storskalighet men yttrade med egna ord att man skapat "en rejäl och vacker vägg" mot S:t Eriks sjukhus i väster.

Tidig skiss som visar en mer uppbruten volym på Skeppets plats. Notera trafikleden, den planerade Rådmansleden, i vänster bildkant. Ur Karlström. 1978.

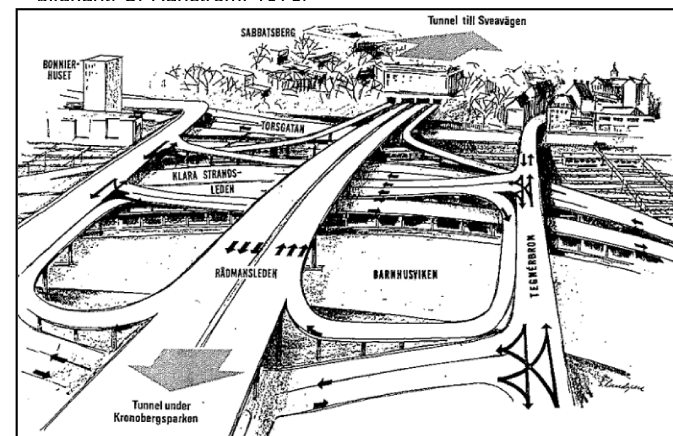

Illustration från 1960-talet över föreslagna trafiklösningar kring Barnhusviken. Den sexfiliga Rådmansleden skulle stryka tätt in på kvarteret Brädstapeln. Ur Gullberg. 2001.

Foto från 1989 där situationen innan 1990-talets exploatering av S:t Eriksområdet framgår. Väster om Skeppet fanns då parkmark med gångvägar. Foto: Stockholms stadsmuseum.

Parkkaraktär på västra sidan

Markremsan väster om Skeppet upptogs till stora delar av rampen till garage och lastmottagning. I södra delen fanns dock ytor som omfattades av Holger Bloms uppdrag som landskapsarkitekt. Till skillnad från den strikta och till stora delar hårdgjorda gården på östra sidan av Skeppet anlades här gräsmatta. Närmast fasad anlades ett betongtråg som fylldes med runda stenar. På gräsytorna planterades enligt ursprungliga ritningar hägg och korallkornell. Fotografier från 1989 visar dock ett mer varierat växtbestånd med fler träd och färre buskar.

När S:t Eriksområdet byggdes på 1990-talet placerades det ostligast belägna bostadshuset inom kvarteret Brädstapeln och parkytan krympte till en smal remsa med gräs. Något enstaka träd från Holger Bloms planer kunde stå kvar.

Gården och del av Skeppets fasad år 1989. Det är tydlig skillnad i markplaneringens karaktär på skeppets östra och västra sida. Foto: Stockholms stadsmuseum.

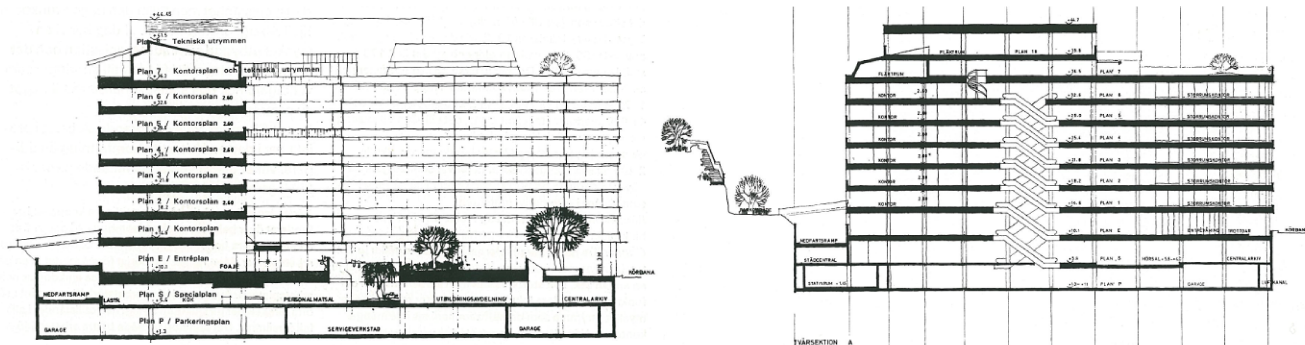
Mellan Skeppet och bostadshuset vid Carl-Gustaf Lindstedts gata finns ett smalt gatt som i huvudsak är bevuxet med gräs.

Fastighetens uppbyggnad

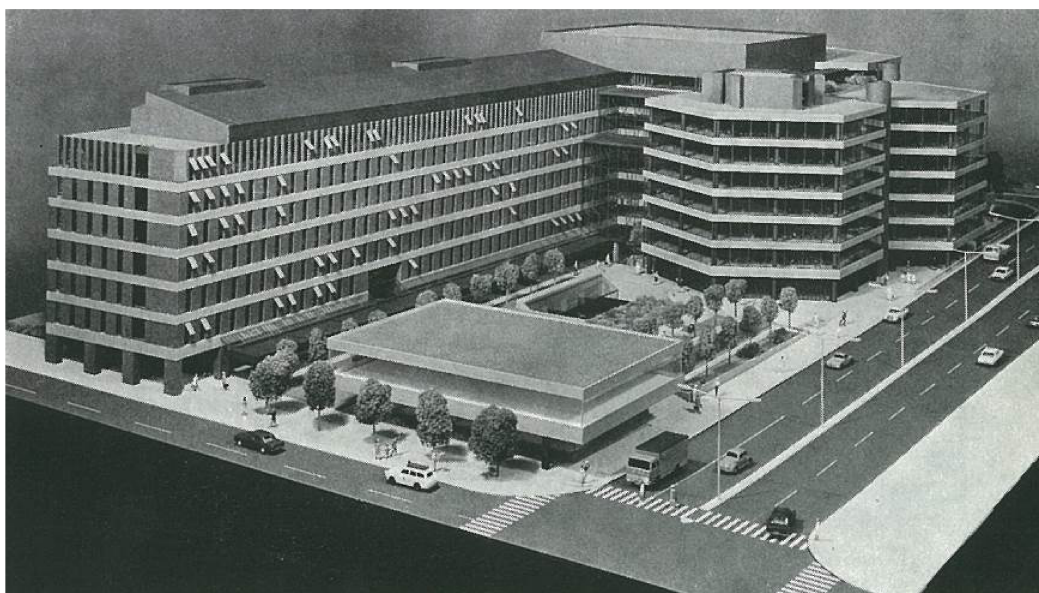
Ursprunglig disposition

Här beskrivs hur fastigheten, inklusive nuvarande Brädstapeln 16, var disponerad när Trygg-Hansa flyttade in 1976. I de delar som ingår i Brädstapeln 13 redovisas hur planen används 2014. Redovisningen börjar nedifrån och avslutas med teknikutrymmen, plan 8.

Kontorshuset hade sju hela våningar över mark, en mindre direktionstvåning och en teknikvåning. Hela kvarteret var dessutom utgrävt i två plan under gatunivå. Hörnhuset i korsningen Fleminggatan-Scheelegatan, den s.k. Grindstugan var uppfört i två våningar över gatunivå.

Sektioner presenterade i Karlström, 1978.

Modellfoto som ger en god bild av fastighetens disposition även om det verkliga utförandet senare kom att ändras. I Karlström, 1978.

Plan P (parkering)

1976

P-planet eller nedre källaren var till största delen ett parkeringsgarage med ca 380 bilplatser, motionsanläggning och tekniska utrymmen.

Planet är utgrävt i hela kvarterets yta. Bilarna nådde planet via in- och utfartsrampen som kommer ner till detta plan under Grindstugan. Det fanns två spolplatser och möjligheter till bilservice.

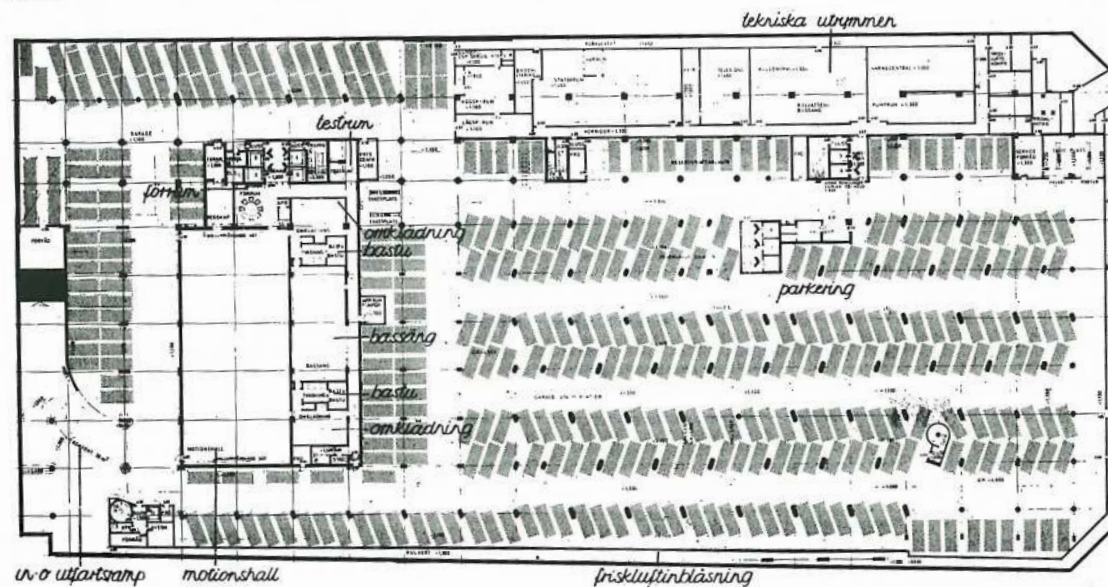
Alla hissar utom en gick hela vägen ner. Hiss 2-5 från Skeppet kom ner till motionsanläggningen som ligger koncentrerat under gårdsutrymmet. Motionshallen och bassängen låg vägg i vägg med omklädningsrummen med bastu på vardera sida om bassängen.

Under skeppets norra del låg en serie teknikrum med en egen korridor. Här fanns värmecentral, kylvattenbassäng, låg- och högspänningsrum samt stativrum.

2014

Planet disponeras på liknande sätt. Ingen förändring har gjorts vad gäller kommunikationer. Ett styrketräningsrum/ träningslokal har byggts mellan spolplatser för bilar och bassängens apparatrum. Simbassängen har tömts på vatten efter att planet drabbats av vattenskador.

Plan P

Plan P redovisad i Karlström 1978. Norr är till höger.

Plan S (service)

1976

Plan S hjärta var personalmatsalen med tillhörande ljusgård som ligger centralt i kvarteret. Restaurangen drevs på entreprenad av SARA.

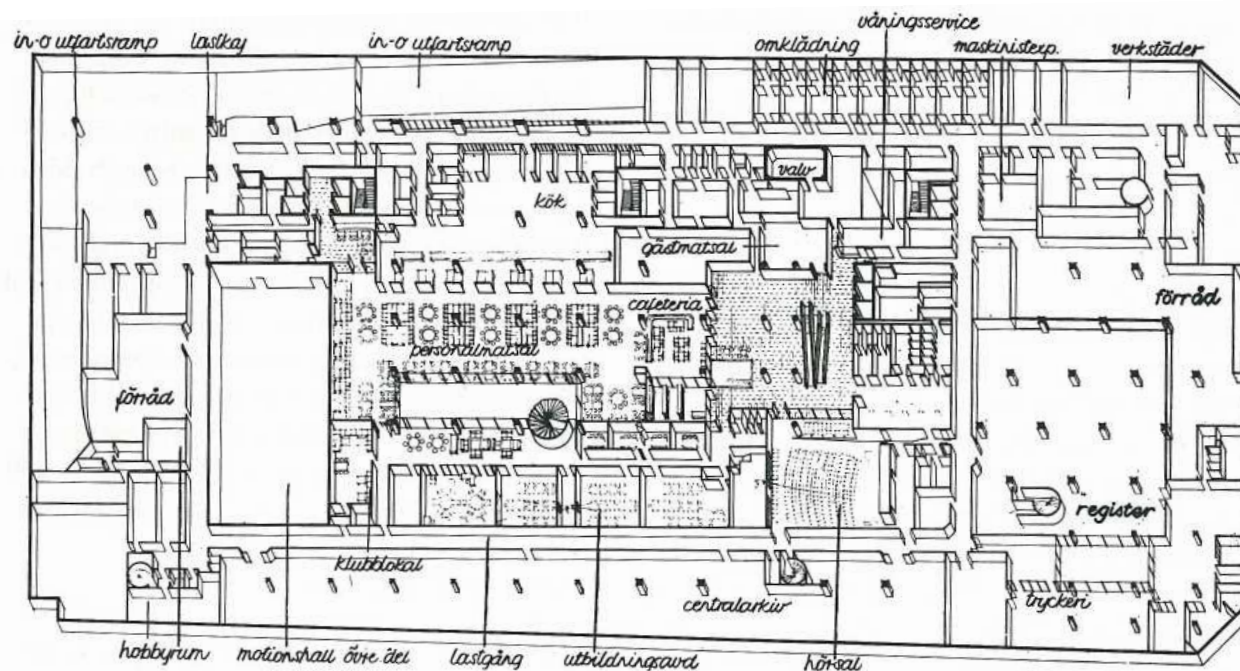
Genom en mindre ljusgård norr om muttrarna och ljusschakt i norra fastighetsgränsen försågs även andra rum med dagsljus. In- och utfartsrampen längs västra sidan kom här till en stor lastkajsyta vilket faller sig naturligt då huvuddelen av planet ursprungligen upptogs av förråd. Även köket genererade många transporter och det blev kort transportväg från kajen. I övrigt fanns långa korridorer med påkörningsskydd längs väggarna för rationella interna transporter över hela planet.

Längs Scheelegatan fanns tryckeriet som producerade alla de blanketter verksamheten behövde och som förvarades i det intilliggande centralarkivet. Liksom tryckeriet försågs försäkringsbolagets register med dagsljus från den norra ljusgården. Längs kvarterets kanter fanns även verkstäder och omklädningsrum.

Från den nedre centrala foajén, ljusgårdens nedersta utrymme, nådde man cafeteria, personalrestaurang och hörsal. Intill ljusgården låg även utbildningsavdelningen med lärosalar utan dagsljus men med uppehållsrum invid ljusgården. Intill låg rum för fackklubben. Under hörnhuset disponerades ytorna av banken.

2014

Restaurangen drevs numera av Fazer. Utbildningsavdelningen har blivit konferensavdelning som hör till Fazers verksamhet. Tryckeri och register finns inte längre kvar, dessa ljusa ytor används idag som kontor. Även vissa förråd har blivit kontorsyta.

Plan S som det redovisades i Ett fagert hus i en godan stad, 1978. Norr till höger.

Plan E (entré)

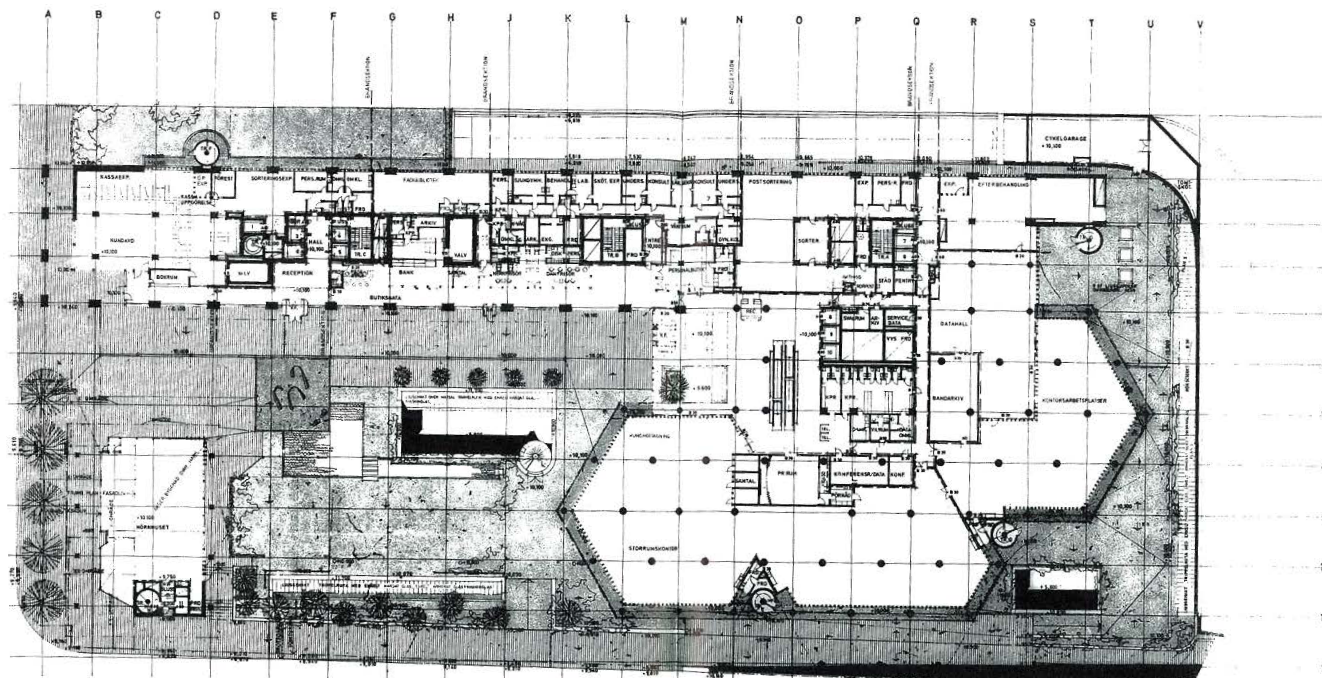
1976

Gatuplanet hade blandade funktioner. Muttrarna var kontorsyta men i övrigt rymdes i huvudsak specialfunktioner. I hjärtat mellan muttrar och skeppet låg huvudentrén för de anställda med receptionen i den påkostade ljusgården. Direkt innanför huvudentrén fanns en personalbutik (tidningar, frukt, godis etc.) och den utgjorde första anhalten av en rad serviceinrättningar i skeppet. Längs en dagsljusbelyst korridor, kallad butiksgatan, låg herr- och damfrisör, bank och resebyrå. Från butiksgatan fanns också entréer till fackbiblioteket och sjukvårdsmottagningen. Mottagningen hade sjuksköterska, gynekolog, sjukgymnast och konsulterade läkare. Den var utrustad med laboratorium och EKG-rum.

I gaveln mot Fleminggatan låg ett postkontor med kassor och valv. Mellan posten och butiksgatan placerades kontorsentrén till skeppet. Den innebar en genväg för Trygg-hansaanställda som satt i skeppet men var också avsedd för uthyrda lokaler. Entrén var utrustad med en reception. I norra delen av skeppet låg en stor postsorteringsexpedition (för Trygg-Hansas bruk) och efterbehandlingsrum samt telefonväxeln.

2014

Efter att kvarteret delades upp mellan olika fastighetsägare finns inte längre någon direktkommunikation mellan huvudentrén och serviceytorna i skeppet (de ha f. ö. förändrats vad gäller innehåll). Entréhallen har heller inte visuell kontakt med muttrarna längre. Kundmottagningen har byggts om med sluten fasad mot entréhallen. De delar av skeppet som ligger inom Brädstapeln 16 används av fastighetsdrift och kontorservice. Kontorsytorna i muttrarna har expanderat och förändrats under senare år.

Plan E i Karlström 1978. Norr till höger.

I Brädstapeln 13 har mycket omfattande ändringar gjorts både vad gäller funktioner och kommunikation inom planet. Butiksgatan finns inte längre kvar. Delar av den har blivit kafé med entré från gården. En ny entré mot gården med innanför liggande entréhall har tagits upp för att ge tillgång till det norra trapphuset inom Brädstapeln 13. Sjukvårdslokalerna fungerar idag som förråd och arkiv. Postlokalen är ombyggd till bank och Danske Bank disponerar ytor som tidigare var bibliotek, bank och resebyrå.

Plan 1-6

1976

Våningarna 1-5 tr. var renodlade kontorsvåningar. De var uppdelade i tre tydligt avgränsade sektioner: Muttrarna, Kärnan och Skeppet. Delar i Brädstapeln 13 beskrivs separat längre ned.

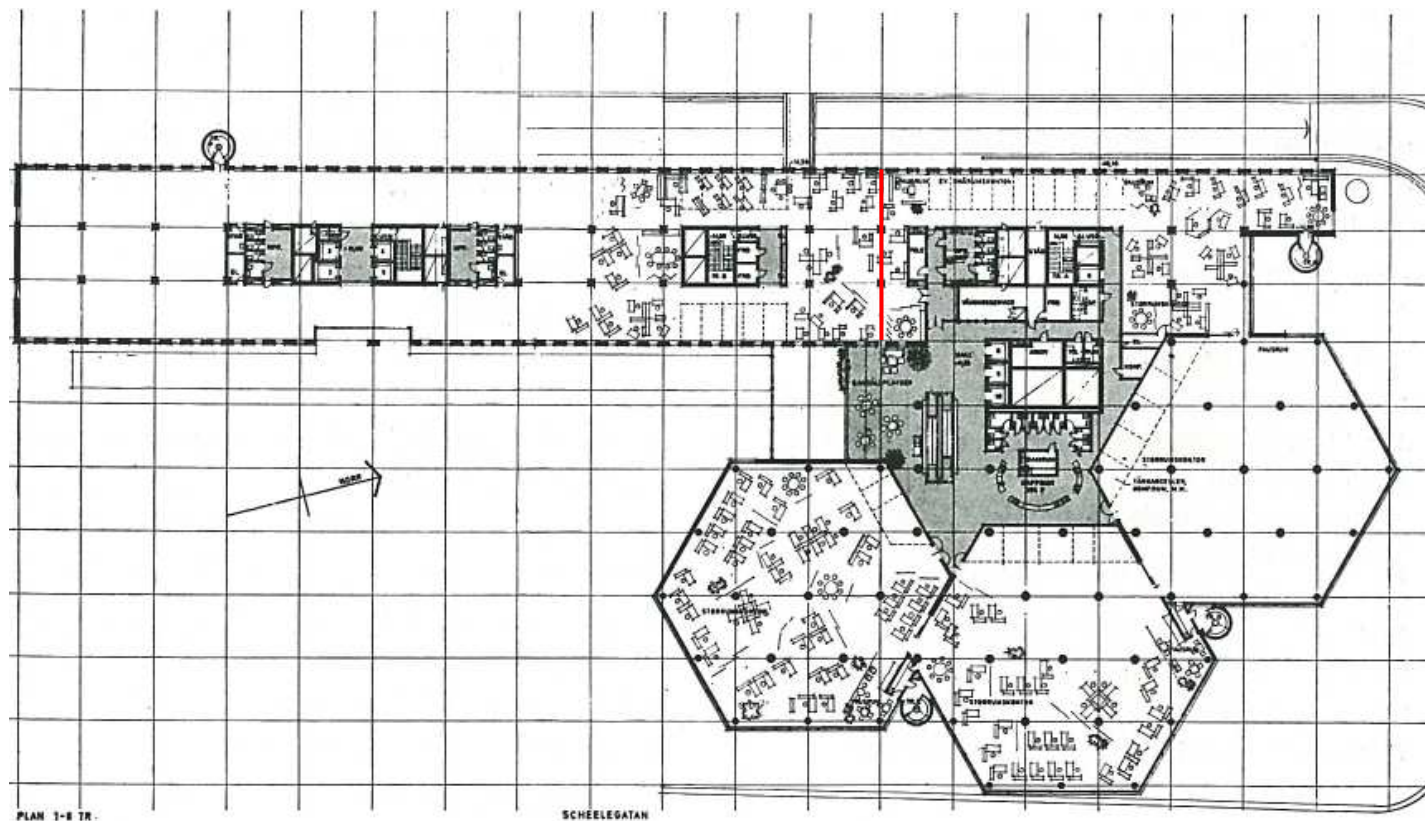
2014

Skeppet har avdelats i två efter att fastigheten fått olika ägare. Huvuddelen av skeppet har därmed skilts av från kärnan.

Planen i Skeppet används ännu som renodlade kontorsytor. På plan 4 finns idag Sydafrikanska ambassaden och där finns möjligen andra typer av funktioner. Inga lokaler disponeras längre av Trygg-Hansa.

I samband med fastighetsdelningen gjordes år 2004 och 2005 ett omfattande renoverings- och förnyelsearbete efter

Inom Brädstapeln 13 har en hiss tillkommit i anslutning till det norra trapphuset.

Plan 1-6 i Karlström 1978. Norr till höger.

Plan 7

1976

Översta kontorsplan var avsett för försäkringsbolagets ledning och för representation. Kontorsytorna här uppe var begränsade, endast den norra muttern var utbyggd. På platsen för de två övriga muttrarna anlades en takträdgård. På den södra delen fanns i en triangulär byggnadsvolym styrelserummet. Mellan styrelserummet och mutterns storrumskontor låg enskilda kontorsrum med burspråk. Här satt ledningen och deras sekreterare.

Översta delen av skeppet var indragen från de nedre våningarnas fasadliv i norr. Platsen utnyttjades för en takträdgård som angjordes från representationsrummen, placerade i en svit mot väster. I den angränsande kärnan fanns ett kök som betjänade matsalarna i representationsrummen. Söder om sällskapsutrymmena låg en bastu.

På den södra delen av skeppet utgjorde plan 7 teknikvåning med fläkt- och hissmaskinrum.

2014

Representations- och styrelserummen har kvar sina ursprungliga funktioner. Den f.d. bastun med tillhörande omklädningsrum hör till Brädstapeln 13 och har fått ny funktion som fastighetsskötarexpedition. Bastun finns inte längre kvar. I övrigt upptas hela planet inom Brädstapeln 13 av teknikutrymmen.

Plan 7 i Stockholms stadsbyggnadsnämnds arkiv. Norr till höger.

Plan 8

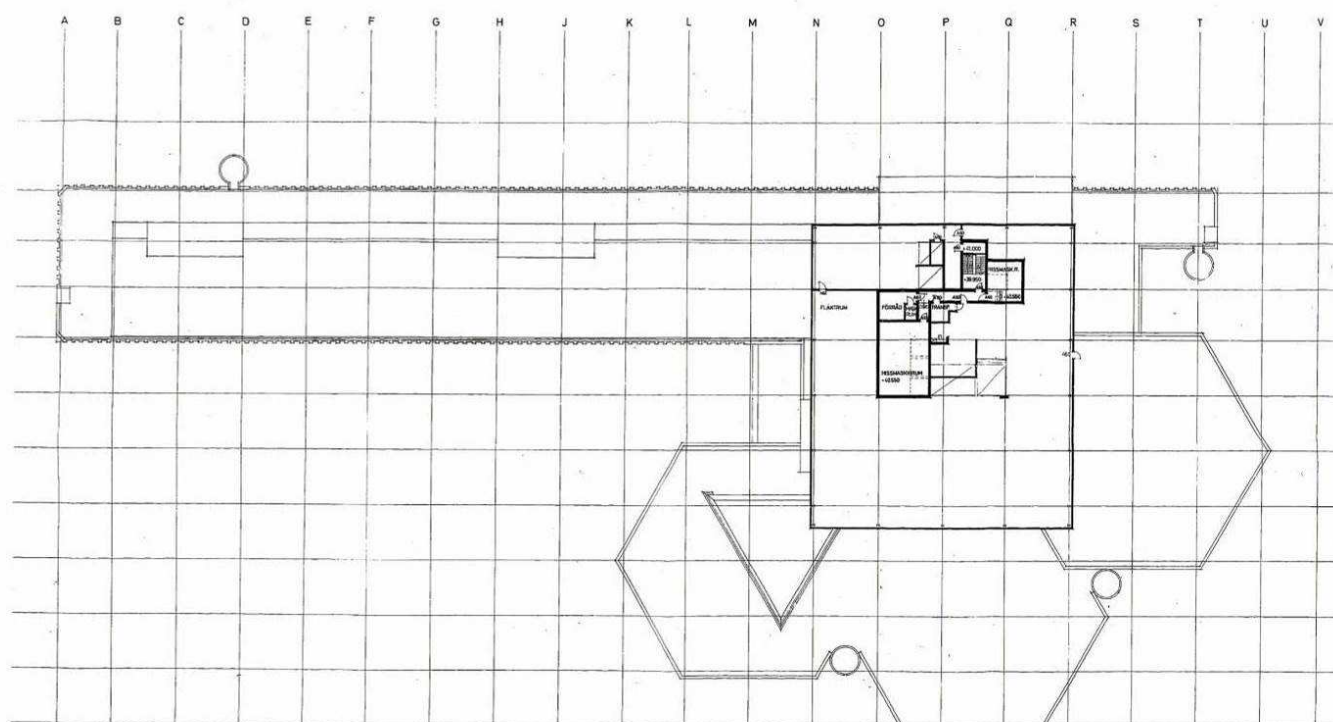
1976

Teknikvåningen över kärnan var en hög och rymlig volym för fläkt- och hissmaskinrum.

För skeppets del var Plan 8 takplan.

2014

Dispositionen har inte förändrats.

Plan 8. Ritning från 1975 i Stockholms stadsbyggnadsnämnds arkiv. Norr till höger.

Interiör beskrivning

För Brädstapeln 13 beskrivs interiören på plan E och 7 för sig.
Kontorsvåningarna 1-6 beskrivs samlat.

De underjordiska planen P och S beskrivs inte på samma sätt.
Här har ett urval av ytor och rum gjorts och de beskrivs var för sig. Även rum av särskild betydelse på Plan 7 beskrivs separat.

Trapphus och hisshallar beskrivs i egna kapitel.

Plan E

1976

De delar av bottenvåningen som idag ligger inom Brädstapel 13 var ursprungligen inte kontorsyta. De rymde speciella funktioner som var delar av Trygg-Hansas högkvarter med "fullserviceutbud", ett kontorshus som var en egen värld.

Bild- och textkällor från 1970-talet ger knapphändig information om hur planet med butiksgången var inrett. Fokus i presentationerna vid tiden låg på muttrarna, entréhallen och underjordiska ytor. Ritningar från 1975 visar dock att butiksgatan till stora delar kantades av glaspartier. Dessa var sannolikt utförda i bruneloxerat aluminium. Golvet i butiksgatan torde ha varit samma typ av kvadratiska bruna höganäsklinker som ligger i entréhallen. Undertak i butiksgatan bör enligt mönster från övriga representativa ytor ha varit av typen aluminiumpanel.

Med undantag för fackbiblioteket var övriga ytor uppdelade på många små rum. Sjukvårdslokalerna hade en mängd mindre utrymmen och även bank, resebyrå och frisersalong var disponerade med små kontor, förråd, kapprum, WC och pausrum. Den interna banken hade dessutom ett eget valv. I dessa komplementytor bör ytskikt och färgskala ha varit jämförbar med övriga kontorsytor i komplexet.

Postlokalen vid Fleminggatan hade en stor öppen kundavdelning men också glaspartier och diskar. Det är oklart om inredningen hörde samman med gestaltningen i Trygg-Hansas lokaler. Postboxrum och valv hade kraftigare konstruktioner.

2014

Plan E står invändigt inte alls att känna igen sedan ursprungstiden.

Ändringar som krävt bygglov finns först från 1990-talet. Sannolikt började den breda interna servicen minska efter något årtionde. I slutet av 1990-talet inreddes delar av butiksgatan till kafé F20. Befintlig entré från gården utnyttjades. Planlösningen ändrades för att kunna få till bl. a. beredningsrum. Nya ytskikt och nytt undertak tillkom.

1996 började också ett långdraget ärende om att ersätta den avflyttade posten med bank. Lokalen var först avsedd för Tryggbanken och senare för Trygg-Hansa bank och butik. År 2003 verkar ändringarna vara genomförda. Lokalen fick nu en än öppnare karaktär.

Senare under 2000-talet expanderar bankkontoret in på f.d. Trygg-Hansadomäner. Biblioteket och delar av butiksgången med bankvalvet tillförs och blir kontorsyta och pausrum. Alla lokaler som hyrs av Danske Bank har genomgått en omfattande ombyggnad under 2014. Resultatet är att lokalen har en helt sentida karaktär. Endast de ursprungliga fasadpartierna, fönstren och tegelklädda pelare i fasad är synliga ursprungliga delar.

Sjukvårdslokalerna och de norra delarna av butiksgatan är ombyggda till arkiv och förråd samt ett antal små kontorsrum. Ytskikten har ändrats.

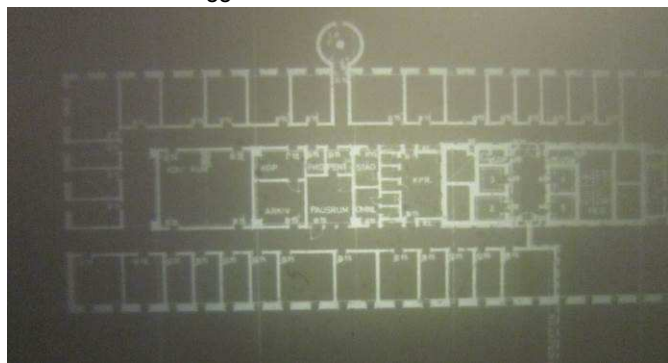

Inga fotografier från butiksgatan har påträffats men denna bild från Trygg-Hansas kundtjänst, belägen i samma plan men i muttrarna, kan ge en bild av inredningen med diskar och glaspartier. Bild ur Karlström, 1978.

Kontorsytor

1976

De långa kontorsplanen i Skeppet delades upp med hyresgästgränser i höjd med trapphuset C. Trygg-Hansa disponerade sannolikt de norra delarna medan de södra, som låg långt från den centrala ljushallen och muttrarna, hyrdes ut. I de södra delarna av det drygt 20 m djupa Skeppet dominerade cellkontoren som grupperade sig längs ytterväggar och två korridorer på vardera sida om en mörk kärna. Kärnan rymde arkiv och pausrum, förråd samt kapprum och WC-grupper. Den östra korridoren mynnade i ett stort fönster mot Fleminggatan i söder.

Exempel på ursprunglig planlösning i södra delen av Skeppet. Cellkontor och mötesrum är uppradade längs ytterväggarna. I kärnan fanns kapprum, WC, pausrum, arkiv och städ förråd.

De norra delarna av Plan 1-5 disponerades i hög grad som storrumskontor med landskap på vardera sida av kärnan. Det fanns också stora rum som sträckte sig genom hela husdjupet. Till dessa större landskap förlades pausutrymmen med kaffeautomater. I norra delen, mot gården, fanns en rad cellkontor och något konferensrum.

Plan 6 disponerades närmast i sin helhet som kontorslandskap. Den södra delen av lokalen var helt öppen. Trygg-Hansas lokaler bör ha varit utformade och utrustade enligt det ambitiösa programmet för komfort och funktionalitet som togs fram av arkitekter, byggherre och inte minst av personalen. Heltäckningsmattor, mjuka väggar klädda i glasfiberväv och undertak av rastertyp eller aluminiumpanel var bärande delar i detta koncept.

Om de lokaler som redan ursprungligen hyrdes ut utformades enligt Trygg-Hansas inredningsprogram är inte klarlagt. Det finns dock vissa bevarade byggnadsdelar som tyder på detta.

2014

På grund av känsliga verksamheter på flera av kontorsplanen har endast ett par plan kunnat inventeras. Ritningsmaterialet från olika ombyggnader visar dock ett entydigt mönster: Kontorsplanen har byggts om i mycket hög utsträckning. Denna bild ges också av förvaltare och fastighetsskötare som berättar att inte endast planlösningen ändrats. Undertak, ytskikt, glaspartier och pentryinredningar är i regel från 2000-talet.

Spår av Trygg-Hansaprogrammet har återfunnits på plan 5 och 6 i form av dörrkarmar till WC och i någon enstaka vävklädd vägg.

Bild från Plan 6 i Skeppets norra del, Brädstapeln 16. Sannolikt finns inga lika välbevarade kontorsrum inom Brädstapeln 13.

WC-paket i kärnan. Dörrar och karmar är ursprungliga.

En ändring som gjorts på plan 5 och 6, men som inte utförts på övriga plan, är att fönstrens ursprungliga bruna aluminiumyta på innerbågen målats vit (en mindre del av Plan 5 är undantagen). Målningen ägde rum under år 2010.

Mellan Plan 5 och 6 har det under år 2010 tagits upp en interntappa. Här sitter sedan år 2005 Statskontoret och de hade behov av en stor lunch- och fikayta och av goda internkommunikationer. Öppningen mellan våningarna är betydligt större än vad den behöver vara för trappans skull. Lika viktigt är att skapa kontakt mellan våningsplanen.

Plan 5 och 6 totalrenoverades under 2005. Hyresgäst Anpassningarna har dock inte gjorts samtidigt vilket medför att det finns vissa variationer ifråga om den fasta inredningen. Lättväggar, glaspazier och dörrar mellan cellkontor och korridorer är generellt sentida. Inga undertak finns kvar från 1970-talet. Nya undertak följer inte ursprungliga materialprinciper utan består av akustikplattor i synliga bärverk.

Kontorslandskap förekommer inte längre på dessa plan. Ytor som tidigare fungerat som storrumskontor kan dock fortfarande spåras. De används nu som fikarum eller avskilda utrymmen.

Trappan mellan Statskontorets två våningsplan, Plan 5 och 6.

Sammanträdesrum på plan 6. Fönstren har målats vita.

Plan 6. Alla ytskikt och synliga installationer är utbytta under 2000-talet.

Korridor på Plan 6.

I uthyrda ytor har samtliga golvmaterial bytts ut. De ursprungliga principerna med tåliga golv i trapphus och allmänna ytor samt linoleum och heltäckande mattor tillämpas dock ännu men i annat utförande och annan färgskala.

Kontorsrum i det slutna hörnet vid Flemingsgatan.

Kärnan på Plan 5. Nya dörrar till vänster, ursprungliga till höger. Jämför med bild på föregående sida, det finns en variation vad gäller ytskikt, undertak etc. eftersom kontorsytorna anpassats vid olika tillfällen.

Specifika rum och rumssamband

Trapphus och hissar

1976

Trapphusen hade en undanskynd roll i Trygg-Hansahusets kärna. Rulltrappor och hissar tog hand om flödena. I Skeppet var det delvis på samma sätt. Kopplat till skeppets huvudentré fanns ett paket med inte mindre än fyra hissar. Tillhörande trapphus var tydligt endast ett komplement och nåddes genom en sluss.

Vid den norra trappan inom nuvarande Brädstapeln 13, Trapphus B, byggdes ingen hiss men ett framtida hissbygge förbereddes. Trappan i denna del av byggnaden bör därför ha nyttjats i högre grad.

Trapporna i de två trapphusen hade raka trapplopp av betong (alla trappor var prefabricerade), formgivna smidesräcken och runda handledare i björk. För belysningen svarade sannolikt lysrörsarmaturer av plåt. Hur färgsättningen ursprungligen såg ut har inte undersökts. Till den del av Skeppet som ligger inom Brädstapeln 13 fanns ett utrymningstrapphus, placerat som ett runt fristående torn väster om byggnaden.

Hissarna i Skeppets huvudtrapphus hade en invändig beklädnad av masurbjörk, kompletterad med läderlindade handledare. Denna ljusa inredning stod i tydlig kontrast mot entréhallens dova tegelväggar, brunorange klinkergolv och gråbruna undertak av aluminium. Hisshallarna på plan 1-6 hade målade väggar och glaspartier av bruneloxerat aluminium. I partierna satt två dörrblad eftersom hisshallen betjänade flera åtskilda lokaler.

2014

Trapphus B har under 2000-talet kompletterats med en hiss. Eftersom butiksgatan inte längre användes kunde man i samband med hissbygget tillskapa en ny entréhall med ny entré från gården. Entréhallen har en anspråkslös utformning med enkla vitmålade väggar och undertak med vita akustikplattor. På golvet ligger ursprunglig brunorange klinker. Till trapphallen leder en sluss med ursprungliga glasade bruneloxerade aluminiumdörrar.

I slussarna finns ursprunglig golvbeläggning av grå cementmosaik (terrazzo).

Trapphusen är i grunden välbevarade även om färgsättningen ändrats och belysningsarmaturerna bytts ut. Trapphus A inom Brädstapeln 16, som torde ha haft samma utformning som trapphus B och C, har inte förändrats i samma utsträckning.

Trapplopp och vilplan har en beläggning av grå cementmosaik med vita och svarta steninslag.

I mötet mellan trapploppen sitter specialformgivna smidesräcken som sannolikt inte har ursprunglig bemålning. På smidesräcket och längs väggarna finns ursprungliga handledare i lackad björk monterade.

Entréhallen till Trapphus B.

På Plan 1-6 har hisshallarna vid Trapphus C ändrats med nya golv bestående av kompositplattor i två nyanser av grått.

Aluminiumpartierna som avgränsar mot kontorsytorna är utbytta mot nya partier av bruneloxerat aluminium. De dubbla dörrarna är ersatta av en dörr per parti. Dörrar till slussar är genomgående bevarade

Dörr mellan hisshall C och sluss till trapphus. Till skillnad från partierna in till kontoren är dessa dörrar ursprungliga.

Trapphus C med färgsättning från 2000-talet.

Trapphus C jämfört med Trapphus A (Brädstapeln 16) Smidesracket i trappa C har inte kvar den ursprungliga bruna kulören och lysrörsarmaturerna är utbytta.

Entréhallen är stor och luftig. Karaktären är som helhet välbevarad sedan ursprungstiden även om receptionen är borta sedan länge. En annan förändring som påverkar rummet är att det inte längre finns någon kontakt med butiksgatan som ursprungligen nådde hit. Ett slutet parti av bruneloxerat aluminium visar var öppningen tidigare låg.

Med klinkergolvet, tegelväggarna och aluminiumpanelen i taket har entréhallen en robust och påkostad prägel. Ett konstverk av Carl-Harry Stålhanes, utfört på emalj, bidrar till att ge rummet en särstatus i Skeppet.

Under entréhallen ligger södra foajén till matsalen i Plan S. Foajén är utformad i samma material som entréhallen.

Carl-Harry Stålhanes emaljkonst i entréhallen.

Den tidigare öppningen till butiksgatan.

Södra foajén till matsalen, Plan S.

Entréhallen är L-formad med f.d. receptionsdel närmast fasad och en smalare hisshall längre in.

Vy från hisshallen mot entrépartiet och gården.

F.d. receptionsyta.

Bastu på Plan 7

1976

Representationsutrymmena på Plan 7 utgjordes i huvudsak av matsalar och rum för samkväm. Söderut avslutades rumssviten av en bastu med tillhörande avslappningsrum, omklädningsrum med duschar samt ett vilrum. Inga bilder har påträffats som visar den ursprungliga utformningen.

2014

Bastulokalerna har förändrats i mycket hög utsträckning. Numera är det endast ett liggande fönster som de bastubadande tidigare kunde betrakta staden ifrån som vittnar om den ursprungliga funktionen.

2014 inryms fastighetsskötarexpeditionen i dessa lokaler. Planlösningen har ändrats och samtliga ytskikt är nya.

Högt placerat fönster genom vilket bastubadarna tidigare kunnat blicka ut över staden.

Fönsterparti i förrummet till f.d. bastu, numera kontor för fastighetsskötaren.

Fläkt- och hissmaskinrum, Plan 7

1976

Över stora delar av Skeppet gjordes en uppbyggnad som inrymde fläktaggregat och hissmaskinrum. Byggnaden var en stålkonstruktion klädd med TRP-plåt och med falsad, brunmålad stålplåt. Mot väster är teknikutrymmet delvis tegelklätt på utsidan.

Stommen med rödmålat stål exponderades innanför väggarnas och takets ofärgade stålplåt. På golvet lades linoleummattor.

2014

Utrymmet har inte ändrats nämnvärt. Nytt hissmaskineri har tillkommit för den nya hissen vid Trapphus B.

Längs teknikvåningens västra yttervägg sträcker sig en korridor.

Teknikvåningen är uppförd med stålstomme och väggar av kraftigt korrugerad plåt.

Kompletterande beskrivning av exteriör och gårdsutrymmen

Exteriör mot söder

Med sin 20 meter breda gavel ställd ända framme vid Fleminggatan har Skeppet en närvaro vid gatan som påminner om ett traditionellt stenstadshus. Det långa skärmtaket som sträcker sig längs hela den uppglasade bottenvåningen mot gården har sin motsvarighet av en påtagligt tung arkad med tegelklädda pelare och tak av aluminiumpanel lika det som återfinns på insidan.

Fasaden i gavelns bottenvåning har ändrats vid ett par tillfällen. År 1980 monterades en bankomat vid hörnet mot gården. 1997 byggdes entrén till den f.d. postlokalen om för Trygg-Hansas butik med nytt utbyggt entréparti med karuselldörrar, utfört i rostfritt stål. Glaspartierna utökades över hörn in mot gården eftersom fasadlivet flyttade ut och i gaveln sattes ett runt fönster in. För ritningarna svarade Tengboms.

Sedan 1990-talets ändringar har inga väsentliga ändringar gjorts.

Högre upp på gavelfasaden finns en tydlig asymmetri. Fasadutformningen på västra långsidan med rytmiskt placerade fönster fortsätter över hörnet mot sydväst och in på gaveln. Vid hörnet mot gården bryts mönstret av stora fönster i förlängningen av invändig korridor. Hörnet intill är slutet med stora murade väggytor.

Gaveln mot Fleminggatan har en tydligt asymmetrisk uppbyggnad.

En låg, tung arkad ger en väderskyddad passage genom byggnaden. Det blanka aluminiumtaket reflekterar dagsljuset.

Exteriör mot väster

Den långa fasaden mot väster är som helhet ytterst enhetlig. Utrymningstrapphuset är ett av få inslag som bryter mönstret. Från Plan 1 finns en nödutrymningsramp som kapades och miste sin funktion när bostadshuset längs Carl-Gustaf Lindstedts gata uppfördes på 1990-talet. Ett välvt skärmtak i betong och en antydan av rampen har bevarats.

I bottenvåningen, vars golvplan gentemot marknivån i väster är påtagligt lägre, bryter fönstersättningen mot övriga våningars. Här är det stora men tätt indelade fönsterpartier som svarar för ljusinsläppet.

Samma motiv men i mer omfattande tappning kännetecknar fasaderna mot rampen till garaget och lastmottagningen. Innanför glaspartierna syns den breda lastgången och därinnanför fönsterpartierna till restaurangköket.

Teknikvåningens fasad mot väster är i nedre delen klädd med en beklädnadsmur av helsingborgstegel.

Från Fleminggatan har Skeppets skala brutits ned av senare uppförd bostadsbebyggelse.

Mot garagerampen öppnar sig stora fönsterpartier.

Teknikvåningen har en beklädnad av tegel mot väster.

Resterna av nödutrymningsrampen.

Nödutrymningstrapphuset reser sig närmast som ett fristående torn.

Exteriör, detaljer

Mot gården i öster är det långa skärmtaket ett dominerande inslag. Det följer den uppglasade bottenvåningen. För att motverka att utrymmet under blir mörkt och otryggt är taket förskjutet utåt med hjälp av kraftiga balkar. Släppet mot fasad utnyttjas för väderskyddat ljusinsläpp i form av en lanternin i bruneloxerat aluminium. Samma typ av lanternin finns på flera andra håll inom anläggningen.

De två ursprungliga entrépartierna i bottenvåningen mot gården är båda förskjutna utanför fasadliv och utformade som slussar. Det rostfria partiet till entréhall C är tydligt överordnat det smalare och enklare partiet i bruneloxerat aluminium som numera leder till caféet F20.

De svängda formerna i dessa entrépartier har inspirerat till den ombyggda entrén till Danske Bank.

Entrén till banklokalen är ombyggd. De rostfria partierna är inspirerade av övriga entréer vid gården.

Det långa skärmtakets undersida är klädd med ursprunglig aluminiumpanel.

Ursprunglig postbox integrerad i fasadparti vid Skeppets huvudentré.

Skärmtakets konstruktion med plåtklädda balkar och lanternin i aluminium och glas.

Gårdsutrymmet väster om Skeppet

Delar av Holger Bloms landskapsplanering kan ännu spåras på västra sidan av Skeppet. Det gäller dock endast ytorna allra närmast fasad. Förändringarna som åstadkoms på 1990-talet, då man i samband med utbyggnaden av S:t Eriksområdet eftersträvade att skärma av Trygg-Hansas "våldiga baksida", blev dock genomgripande.

Runt 1990-talsbostadshuset på Brädstapeln 14 hårdgjordes marken, bl. a. med smågatsten och fastighetsgränsen markeras med en stödmur av granit och ett räcke av järnkättingar.

Ett av de träd som planterades på 1970-talet har kunnat stå kvar och vid muren som avgränsar mot garagerampen finns ännu ett bestånd buskar. Växsorterna överensstämmer dock inte med Bloms ritningar.

Längs Fleminggatan uppfördes på 1990-talet en stenmur med sittbänk. Muren anslöts till Trygg-Hansahusets fasad, bl. a. med ett smidesräcke. Detta var ett led i att skapa tydligare gränser mellan gata och kvartersmark. Utformningsmässigt bryter muren och smidet mot Tengboms och Holger Bloms gestaltungsprinciper från 1970-talet.

Murar i granit, smide och kättingar härrör liksom beläggningen med smågatsten från 1990-talets bostadsprojekt.

Känslighets- och tålighetsanalys

Analysen eller klassificeringen har gjorts med fyra nivåer av känslighet för förändring, från tålig till hög känslighet.

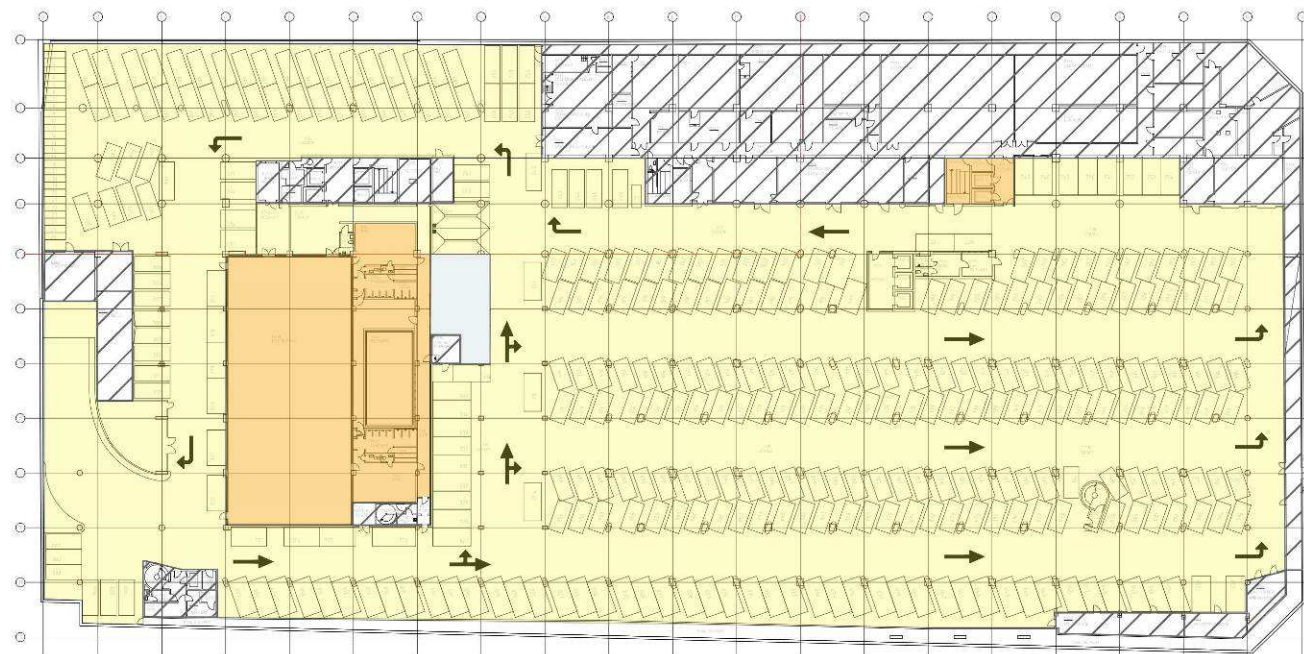
I hög utsträckning är tålighets- och känslighetsanalysen överensstämmande med hur starka de kulturhistoriska värdena är för samma delar. Men det är långtifrån alltid på det viset. Ett rum eller funktion kan ha mycket starka kulturvärden men ändå vara relativt robust och tåligt för ändring. På motsvarande sätt kan ett relativt obetydligt rum vara känsligt för förändring eftersom det kan ha ursprungliga ytskikt eller byggnadsdelar som är angelägna att bevara för framtiden. Installationstäta utrymmen och funktioner som vanligen förändras med täta intervall, exempelvis kök och våtgrupper, bedöms vanligen som relativt tåliga om de inte har exceptionella kulturvärden.

I analysen vägs också in att det kan finnas rum och våningsplan som ursprungligen uttalat var avsedda att vara flexibla. Detta medför att dessa rum kan bli en eller ett par grader tåligare än vad de annars bedömts vara.

Observera att känslighets- och tålighetsanalysen är en fingervisning och inte utgör ett komplett underlag för projektering. Kulturhistoriskt värdefulla byggnadsdelar och karaktärsdrag behöver kartläggas separat och förhållningssätt utarbetas.

PLAN P

Det stora och lättöverskådliga parkeringsgaraget är kulturhistoriskt sett en väsentlig del av kontorsanläggningar från denna tid. Med tanke på detta har parkeringsytorna i egenskap av sin funktion bedömts ha en viss känslighet.

PLAN P

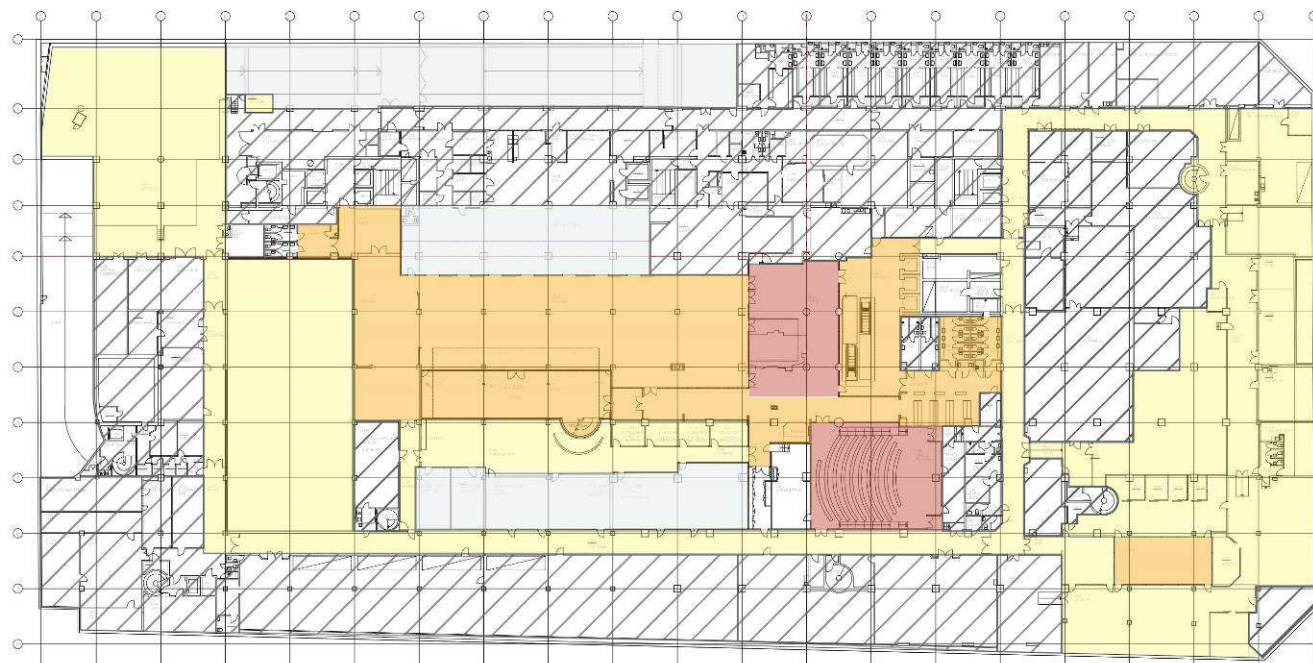
Plan S

Detta underjordiska våningsplan är kulturhistoriskt intressant tack vare de unika ljusinsläppen och likheten med motsvarande funktionsspäckade ytor i city. Planet spelar en viktig roll i det maskineri som ett kontorshus likt detta utgjorde.

Intilliggande ytor som också är betydelsefulla för dem som arbetar i huset och även till viss del allmänheten - konferensavdelningen och matsalen - har ändrats i sådan omfattning att tåligheten för framtida ändringar ökat. Detta gäller särskilt matsalens betjäningssdel.

De breda lastkorridorerna har en mycket stark tidsprägel och anses därför inte ha riktigt samma tålighet som liknande ytor vanligen tillmäts.

Den stora underjordiska lastkajänläggningen bedöms av samma anledning som parkeringsytorna vara ett kulturhistoriskt intressant fenomen som gör att klassificeringen viss känslighet aktualiseras.

PLAN S

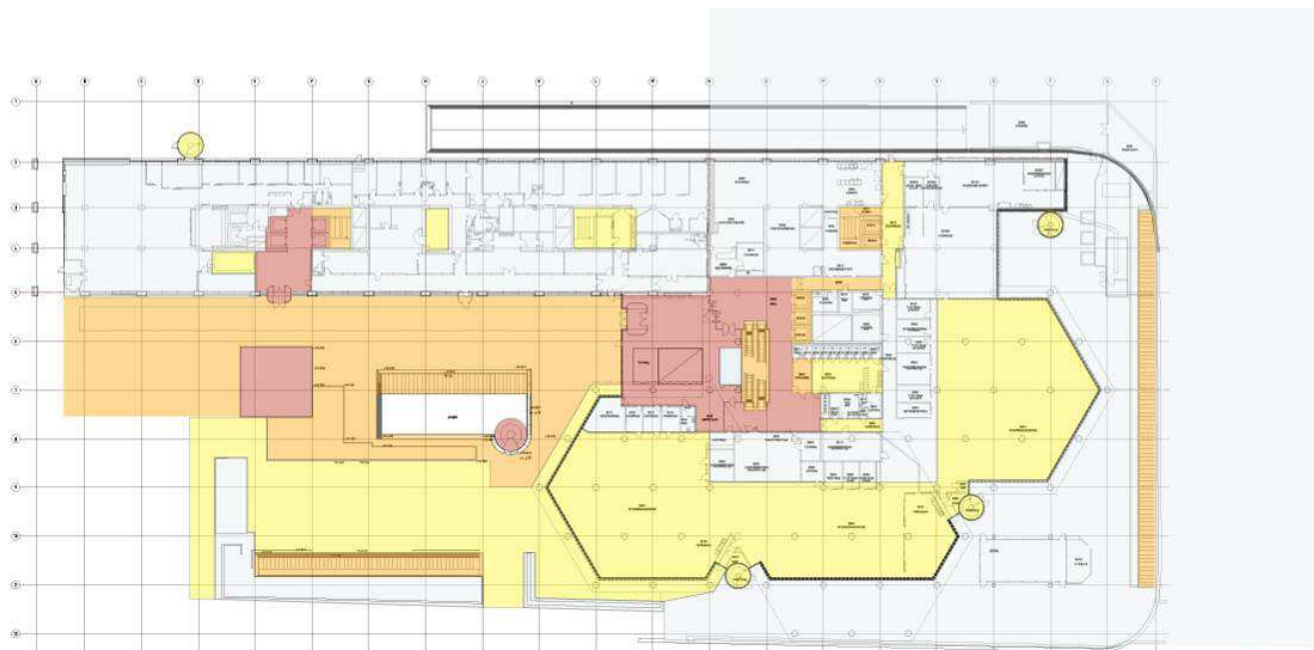
	hög känslighet		tåligt
	känslighet		ej inventerat
	viss känslighet		

PLAN E

Den kulturhistoriskt mest intressanta delen av Skeppet, bottenvåningen, som med sin butiksgata, bibliotek och läkarmottagning representerade storföretagets och 1970-talets höga ambitioner i kontorshusbygget, är år 2014 helt omvandlad. Följden av detta är att den historiska läsbarheten är svag och att stora delar av planet nu bedöms vara tåliga för förändring.

Valv som tillhört post och bank, Trapphus B och nödutrymningstrapphuset bedöms ha en viss känslighet.

Fokus för kulturhistoriska intressen hamnar numera på entréhallen till Skeppets huvudentré. Den välbevarade, gedigna inredningen i den f.d. receptionen och hisshallen, inklusive hissinredningen, är den mest betydelsefulla ytan inom Brädstapeln 13 och knyter an till de viktigaste miljöerna inom Brädstapeln 16. Trapphus C har förändrats i viss mån och bedöms tillsammans med slussen till hisshallen vara känsligt.

PLAN E

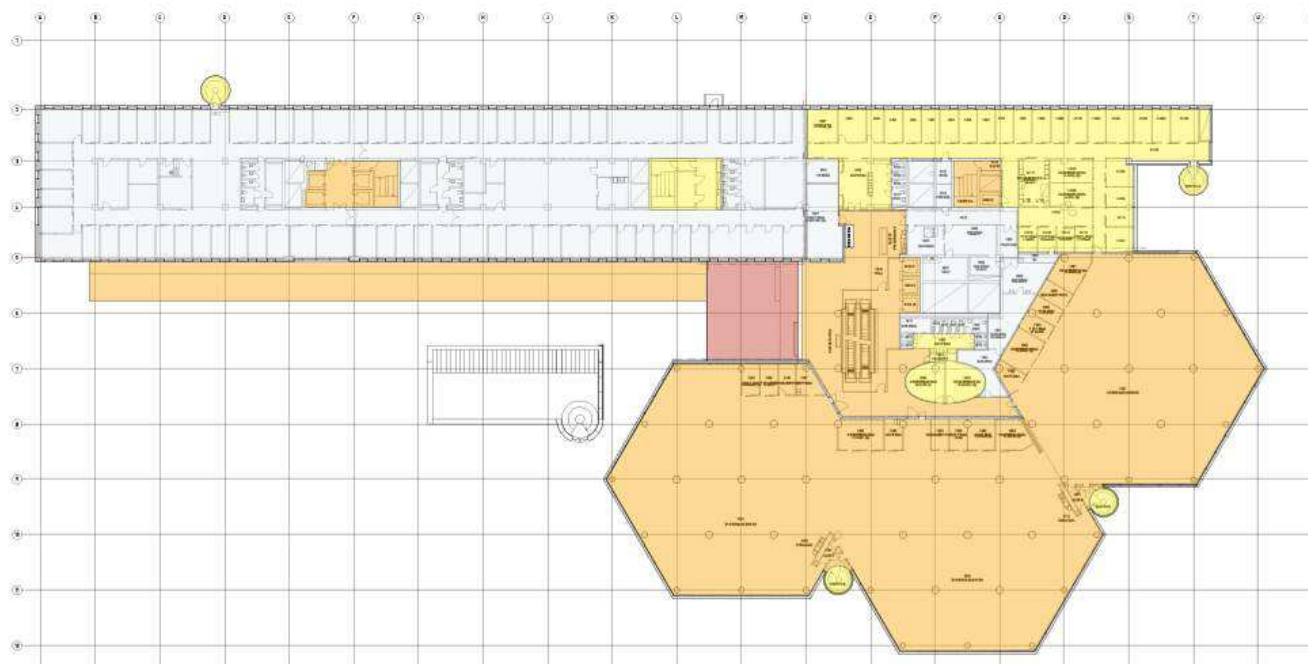
PLAN 1-6

Skeppets våningsplan har en traditionell kontorshusstruktur och har inga unika värden likt muttrarna, som är Trygg-Hansahusets signum. Inom Brädstapeln 16 har Skeppet i tämligen hög utsträckning kvar ursprunglig indelning och inredning. Så är inte fallet inom Brädstapeln 13 där stora förändringar ägt rum sedan fastighetsdelningen.

Det är också viktigt att väga in de ursprungliga ambitionerna att Skeppet skulle vara flexibelt och kunna växla mellan cellkontor och landskap. Analysen resulterar i att kontorsplanen bedöms vara tåliga.

Trapphus C med hisshall bedöms på plan 1-6 vara känsliga. Hisshallen är inte lika påkostad som på Plan E och har ändrats med nytt golv och nya glaspartier.

På illustrationen är det långa skärmtaket längs bottenvåningen utmärkt som känsligt. Skärmtaket är ett starkt arkitektoniskt och riktningsskapande motiv. Det utgör ett gott exempel på modernismens strävan att skapa miljöer där man kunde röra sig torrsodd.

PLAN 1 - 6

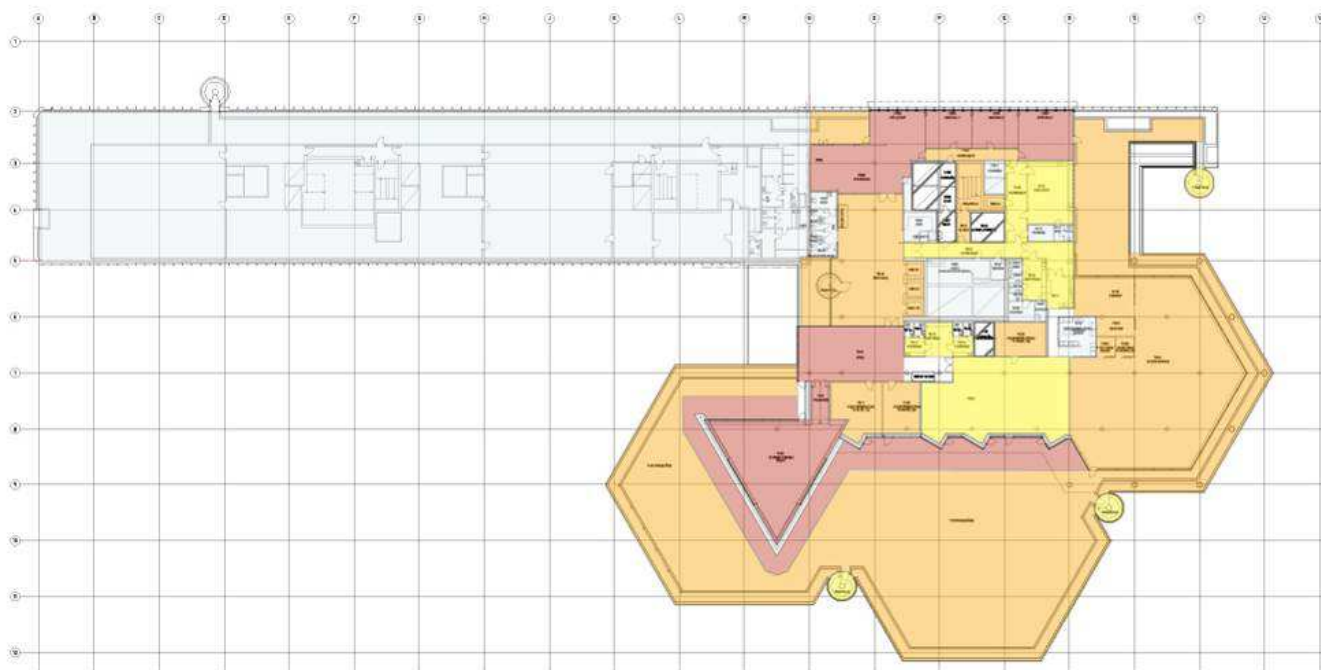

PLAN 7

Representationsrummen inom Brädstapeln 16 är välbevarade och har haft en viktig roll för företaget Trygg-Hansa. Delar av dessa ytor, bastu med omklädningsrum, kom vid fastighetsdelningen att hamna inom Brädstapeln 13. Lokalen har dock helt mist sin karaktär och bedöms nu vara tåliga.

Teknikvåningen inom Brädstapeln 13 bedöms vara tålig. Obebyggda ytor av planet är belagda med singel och är inte avsedda för vistelse. Det medför en låg grad av känslighet på dessa takytor jämfört med ytorna på muttrarnas tak där det finns takträdgårdar.

Observera att fasader på detta plan har en annan känslighetsgrad.

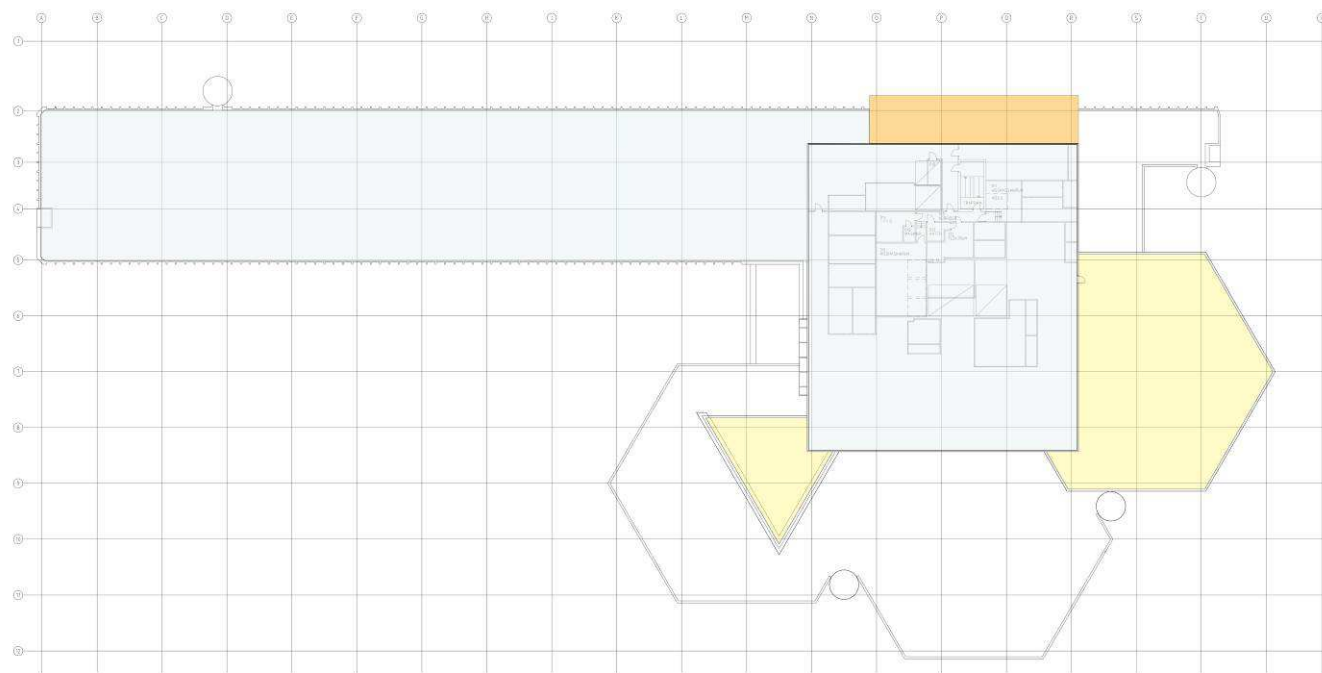
PLAN 7

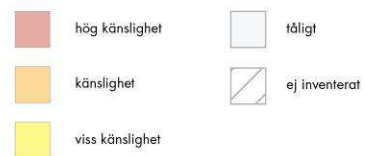
PLAN 8

Takplanet bedöms vara tåligt.

Observera att fasader på detta plan har en annan känslighetsgrad.

PLAN 8

FASADER MOT SÖDER

Skeppets repetitivt uppbyggda fasader i gedigna material bedöms vara känsliga, liksom det karaktäristiska, närmast slutna, trapphustornet.

Teknikbyggnaden på taket har en enkel karaktär och bedöms inte vara lika känslig som det mer monumentala teknikutrymmet inom Brädstapel 16.

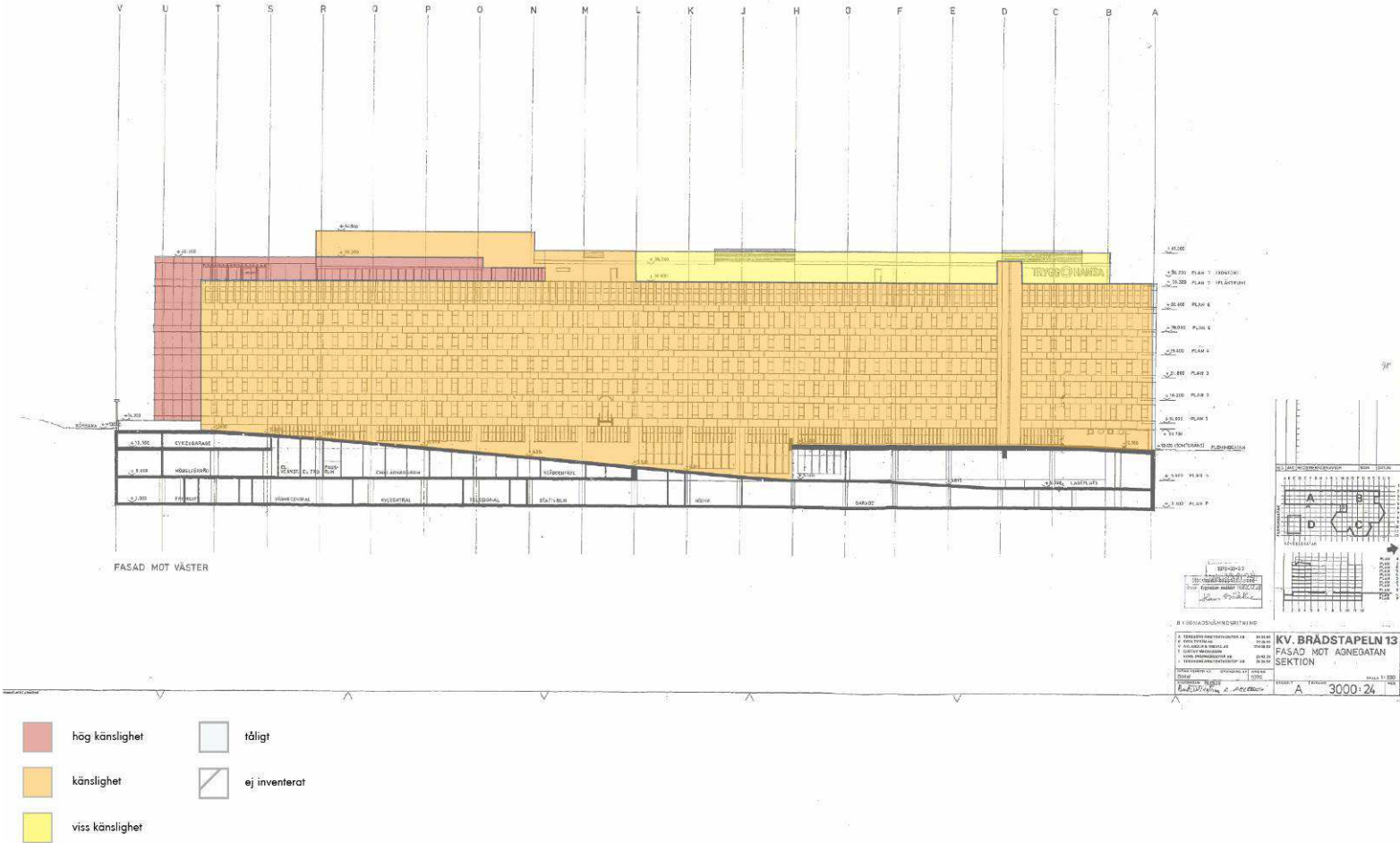
Bottenvåningens gavel har förändrade entréförhållanden och fasader vilket gör att känsligheten är relativt låg.

FASADER MOT VÄSTER

Skeppets långa och enheliga fasad är känslig.

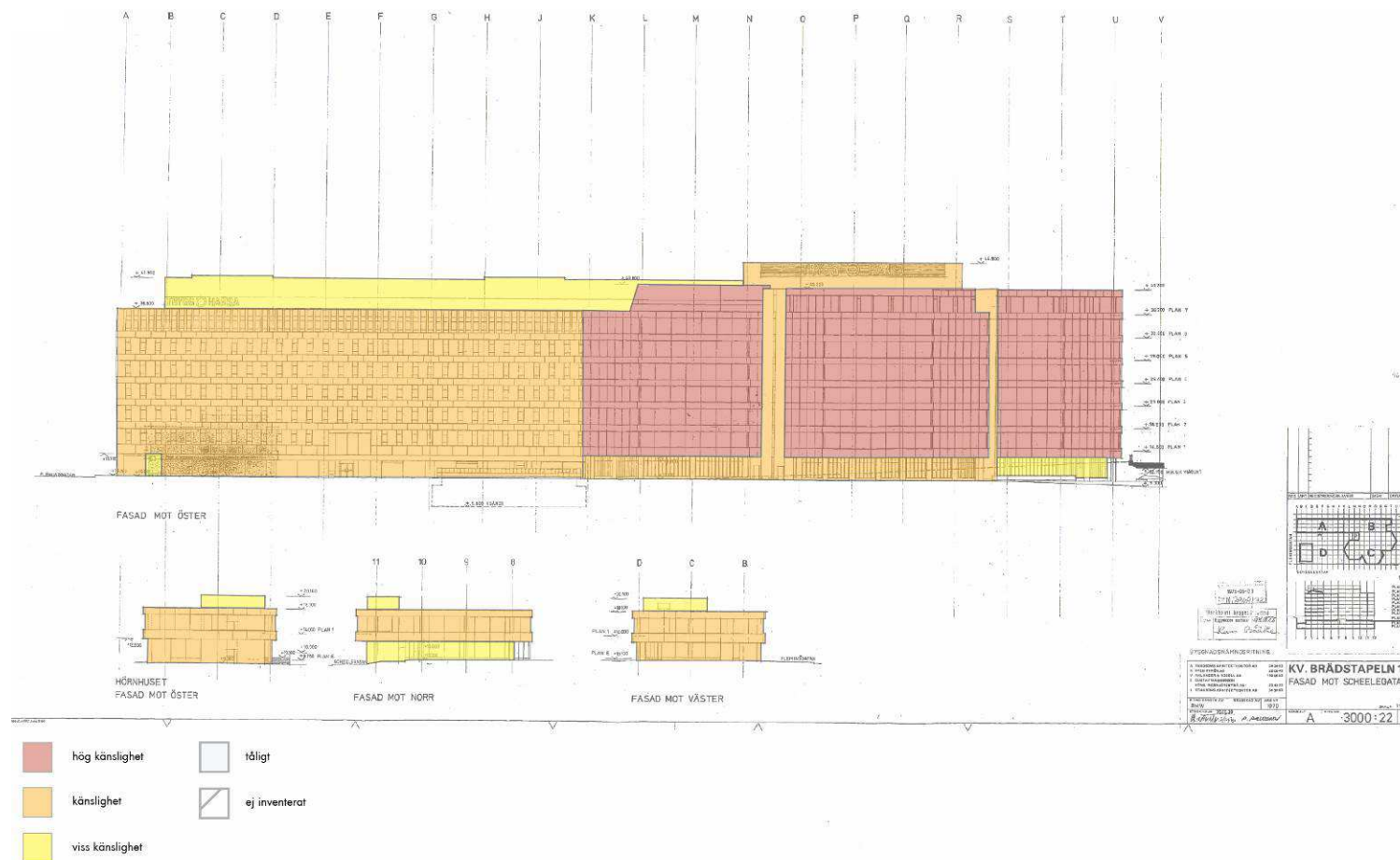
Den del av teknikvåningen som hör samman med representationsutrymmena inom Brädstapeln 16 bedöms vara känsliga eller mycket känsliga. I övrigt bedöms fasaden på plan 7 ha viss känslighet.

FASADER MOT ÖSTER

Fasaderna mot öster följer känslighetschemat från övriga fasader. Bottenvåning till plan 6 bedöms vara känsliga, så även skärmtaket.

Ändrad entré till banklokalen medför att det i denna del är fråga om viss känslighet för förändring. Teknikvåningen tillmätts också den lägre graden av känslighet.

Källor

Litteratur

Gullberg, Anders *City: drömmen om ett nytt hjärta: moderniseringen av det centrala Stockholm 1951-1979, 2001.*

Karlström, Sigvard *Ett fagert hus i en godan stad: en krönika om Kungsholmen : en rapport om hur Trygg-Hansa fick sitt nya huvudkontor, 1978.*

Tengboms: ett arkitektkontors utveckling sedan 1905,
Tengbom gruppen, 1991

Tidskrifter

Arkitektur 1978:2.

Arkiv

Stockholms stadsbyggnadsnämnds arkiv, bygglovhandlingar.

Stockholms stadsmuseum: Digitala stadsmuseet.